

ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Безушко С.В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Миколаївський міжнародний класичний університет
імені Пилипа Орлика*

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Кожен історичний етап існування людської цивілізації повністю залежить від успіху власної освітньо-виховної системи. На сьогоднішній день український народ проходить складний і відповідальний період, який вимагає докорінних змін у процесі виховання підростаючого покоління. Адже соціально-політичні перетворення, що відбулися протягом ХХ століття, внесли значні зміни у статево-рольові відносини в усіх сферах соціального буття людини, зумовили зміну статусів жінки і чоловіка у суспільстві, призвели до трансформації світоглядних орієнтирів.

На сучасному етапі розвитку суспільства проблему гендерного виховання педагогічна наука вважає однією з найважливіших. Актуальними в контексті дослідження є наукові праці, присвячені теорії гендеру (С. Вихор, О. Вороніна, Т. Говорун, Т. Дороніна, В. Єремеева, О. Кікінежді, І. Кон, В. Кравець та ін.).

Нині у науковій літературі простежуються дебати дослідників, їх суперечливі погляди на форму виховання дітей у школах. Перші констатують, що у школах панують маскулінні засоби виховання, другі вважають, що школа взагалі фемінізувалась. Ті та інші вказують на проектування стереотипів і на дискримінаційний характер у навчально-виховному процесі.

Так або інакше, фемінізоване виховання дітей сприяє тому, що хлопці у майбутньому опиняться недієздатними на чоловічому полі діяльності, матимуть певні труднощі в армії і шлюбних стосунках. Дівчата, які виховуються маскулінно, також у майбутньому житті будуть не здатні до створення шлюбу і до виховання дітей.

Існує думка, що гендерний підхід у вихованні має за мету виховання андрогінної особистості, вільної від усталених стереотипів маскулінності та фемінності у традиційному їх розумінні. Проте є й інша думка, прибічники якої не підтримують андрогінну модель, наголошуючи на існуванні зв'язку з терміном «унісекс», що характеризується розмиванням чоловічих і жіночих ролей у суспільстві.

Так, Л. Яценко стверджує, що абсолютна фемінізація або маскулінізація у виховному процесі може завдати невиправданої шкоди розвитку особистості дитини, проте як існування стереотипів має позитивний аспект, який полягає у засвоєнні дитиною певного зразка чоловічої і жіночої моделі [5].

Ми підтримуємо погляд дослідниці на позитивне існування стереотипів і додамо, що викорінення стереотипів із виховного процесу призведе до трагічних наслідків.

Наприклад, В. Созаєв мету гендерного виховання співвідносить із «методами виховання антисексизму», котрі передбачають формування толерантної особистості і забезпечують дискримінаційні принципи. Дослідник дає гетеросексистську характеристику російським школам, констатує, що гетеросексуальність не єдина сексуальна орієнтація, модель поведінки і ідентичність для всіх людей, і школа, в свою чергу, не повинна формувати такий стереотип у вихованні дітей [4]. Гетеросексуальність (гетеросексуалізм) (з грецьк. ἑταῖρος – партнер (ка) і лат. sexus – стать) – спосіб сексуальної поведінки і форма психосексуальної орієнтації, спрямовані на осіб іншої статі [3, с. 233].

З огляду на зазначене ми можемо говорити, що саме формування гетеросоціальності, сприйняття правильних гендерних образів чоловіка та жінки – це один із важливих аспектів гендерного виховання, а традиційні стереотипізовані норми лише допоможуть у становленні правильної гетеросоціальної позиції. Адже ще В. Сухомлинський писав, що хлопці повинні отримувати чоловіче виховання, а дівчата – жіноче. Таку ж думку висловлює З. Шкіряк-Ніжник. Науковець зазначає: «Хлопчика треба виховувати першопрохідцем, дослідником, захисником, годувальником, сприяти формуванню твердості характеру, витривалості, позиції обов'язку, служіння державі, сім'ї. У дівчинці від колиски треба бачити майбутню маму – ніжну і лагідну, турботливу. Разом з цими якостями мають виховуватися і розуміння статевих відмінностей» [1, с. 43-44].

Досвід доводить, що настрої і обстановка у школах можуть бути несприятливими і не комфортними як для хлопців, так і для дівчат. Адже хлопці і дівчата – два різних психофізіологічних полюси, де інтелектуальні, емоційні, мотиваційні сфери диктуються статевими ознаками.

Надмірне захоплення вчителями-вихователями неправильним статевим вирівнюванням школярів заводять гендерне виховання у глухий кут. Наслідком окресленого процесу постає гендерний обмін функціями жіночності і чоловічності, результатом якого є високі показники фемінності у хлопців і високі показники маскулітності у дівчат.

Історично відомо, що жінка в часи труднощів брала на себе чоловічі обов'язки, а чоловік покладав на плечі жіночі турботи. В історії культури мали місце як паритетні, так і асиметричні моделі розподілу гендерних ролей. Н. Корабльова наводить приклад періоду Запорозької Січі: коли козаки йшли в похід, то жінки керували суспільними справами і не поступалися в цьому чоловікам. Такі явища авторка характеризує як тимчасову «підміну ролей» [2].

Водночас, на фоні багатоаспектної генетичної і психофізіологічної різниці хлопців та дівчат є необхідність у застосуванні відмінних технологій виховання різностатевих учнів.

Наведене твердження дозволяє дійти висновку, що гендерне виховання повинно бути зорієнтованим на проблему відмінностей, що існують між чоловіком та жінкою, які мають поряд з біологічною різницею соціальну основу. Саме в соціальній основі двох статей знаходиться існування

стереотипних уявлень щодо ролей, які мають наслідувати чоловіки і жінки. Тому пом'якшення стереотипного уявлення і сприйняття навколишньої дійсності на більш сміливе самовираження обох статей у своїх потребах на професійне розкриття є важливим завданням гендерного виховання у сучасній загальноосвітній школі, а усвідомлення особистістю своєї рольової позиції, розуміння чоловічої і жіночої природної конструкції є невід'ємним компонентом гендерного виховання.

Відтак гендерне виховання у загальноосвітніх закладах потребує мобілізації дійових форм, методів і засобів, спрямованих на виконання певних завдань. Крім того, виникла необхідність розробки цілого комплексу психолого-педагогічних рекомендацій для вчителів, орієнтованих на врахування статевих відмінностей хлопців і дівчат у навчально-виховному процесі.

Список використаних джерел:

1. Дороніна Т. О. Врахування статевої детермінації в навчально-виховному процесі: статево та гендерне виховання (кінець ХХ – поч. ХХІ ст.) / Т. О. Дороніна // Педагогіка вищої та середньої школи. – Вип. 30. – Кривий Ріг, 2010. – С. 36–44.
2. Корабльова Н. С. Багатомірність рольової реальності: ролі і маски – лик і личина / Н. С. Корабльова. – Х.: ХНУ, 2000.
3. Словарь гендерных терминов / под ред. А. А. Денисовой; Региональная общественная организация «Восток – Запад: Женские инновационные проекты». – М.: Информация ХХІ век, 2002. – С. 256.
4. Созаев В. В. Раздвигая границы толерантности: гендерная педагогика как методика воспитания антисексизма / В. В. Созаев // Вестник Владивостокского государственного университета экономики и сервиса. – 2006. – № 1. – С. 120–124.
5. Яценко Л. В. Педагогічні умови підготовки старшокласників до сімейного життя в процесі гендерного виховання: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 / Яценко Ліана Вікторівна. – М., 2006. – 217 с.

Діденко І.О.

асистент,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

СПАДКОЄМНІСТЬ І УЗГОДЖЕНІСТЬ ТЕМАТИКИ ТА ПРОБЛЕМАТИКИ ПЕДАГОГІЧНИХ З'ЇЗДІВ ПЕРШОЇ ДЕКАДИ 20 СТОЛІТТЯ

7-14 червня 1909 року Громада взаємної допомоги колишніх вихованців Санкт-Петербурзького вчительського інституту організувала в Санкт-Петербурзі Перший Всеросійський з'їзд учителів міських за положенням 1872 року училищ. Участь Громади у Першому з'їзді представників учительських громад взаємодопомоги в грудні-січні 1903-1904 рр. в Москві [1], а також у Третньому з'їзді діячів з технічної та професійної освіти в Петербурзі взимку 1904-1905 рр. сприяла ідеї організації з'їзду [3, с. 6].